

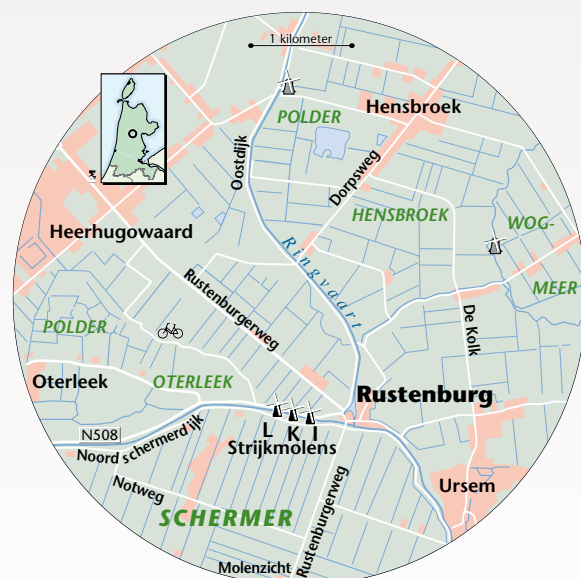

Help de **Rustenburg** **Strijkmolens**

Vanuit de hele wereld trekken toeristen naar de negentien molens van Kinderdijk. Maar de drie molens bij Rustenburg zijn minstens zo bijzonder. Het zijn strijkmolens. En daar hoort een heel speciaal slotenstelsel bij, dat in de loop van de tijd verloren is gegaan. Landschap Noord-Holland werkt aan het herstel van deze bijzondere molenbiotoop. Een prachtig project, dat alleen kan slagen met uw financiële steun. DOOR MARION DE BOO

Trots spiegelen ze zich in het brede water, de drie historische strijkmolens van Rustenburg. "Zulke molens horen in een open landschap, vol in de wind," zegt Ton van der Lichte, projectleider bij Landschap Noord-Holland. "Dankzij ons landschapsplan komen ze nu weer prachtig tot hun recht. In een straal van 400 meter rondom de molens zijn bomen en struiken gekapt, zodat de wieken weer wind kunnen vangen. En rondom de molens krijgen

we nu een uniek natuurgebied." Op de loskade, waar vroeger suikerbieten uit de Schermer scheep gingen richting Halfweg, is een picknickplek, die een mooi uitzicht biedt op de monumentale, rietgedekte 'achtkante binnenkruiers' aan de twaalf meter brede molensloot. "Mooi hè, die enorme waterplas," vindt Ton. "Vanuit de hele wereld komen mensen naar Kinderdijk, maar deze Noord-Hollandse strijkmolens zijn minstens zo bijzonder."

Hersteld in oude luister

De molens zijn eigendom van de Stichting Schermer Molens. Die heeft de bodemsanering - asbest, olie en zware metalen - betaald en pakt de restauratie van de middelste molen alvast grondig aan. Uiteindelijk hoopt de stichting alle drie de molens op te knappen. De wieken moeten weer wind kunnen vangen en draaien, de vijzels

11

FOTO: ARCHIEF LNH

Wat? Een daliegat?

Een daliegat is iets van heel vroeger. Met wat geluk kan je ze nog een beetje zien in veenpolders, bij een laag strijkluchtje: ronde vormen in het grasland. Daar hebben de boeren vroeger een gat gegraven in het veen om zo bij de onderlaag te komen. Die was van klei en daarmee probeerden ze de arme veengrond wat vruchtbaarder te maken.

De oude schuurtjes zijn afgebroken. Nieuwe schuren worden met een enorme kraan over de brede molensloot gehesen. FOTO: TON VAN DER LICHTHE

moeten weer water kunnen verplaatsen. Om het zeventiende-eeuwse molenland-schap in oude luister te herstellen is een flink stuk rietland langs de ringvaart opgeschoond. De dichtgegroeide molensloot is haast een meter diep uitgebaggerd. Er is een flinke vracht puin uit de sloot gehaald, schuurtjes zijn afgebroken en hoger op de molenkade weer opgebouwd. De dammen naar de molens zijn vervangen door bruggetjes waar het water vrij onderdoor kan stromen. "Als de molens straks weer gaan malen, kunnen ze tenminste hun water weer kwijt, van de ringvaart naar de molensloot," licht Ton toe.

Opgefleurd door kattenstaarten en koekoeksbloemen

Op zijn kaart, die flappert in de wind, wijst Ton roze stroken aan, waar straks rietorchideeën, kattenstaarten en koekoeksbloemen het landschap zullen opfleuren. Smalle slootjes in het riet bieden luwe paai-plekken voor vissen. Dit hele molenland-

Onze speciale dank gaat uit naar:

Versillende organisaties hebben financiële steun aan dit waardevolle project gegeven.

Dat is geweldig.

Ministerie van EL&I

Europees Landbouw-fonds voor Plattelands-ontwikkeling:
Europa investeert in zijn platteland

Nationale Postcode Loterij

Provincie Noord-Holland
Nationaal Landschap Laag-Holland

schap maakt deel uit van een belangrijke provinciale ecologische verbindingzone.

Het beheer van de gras- en rietlandjes is uitbesteed aan twee karakteristieke Nederlandse landgeiten, een zeldzaam huisdier-ras, met ruige vacht, stevige kop en korte pootjes. Het rietland zal jaarlijks door ons gemaaid worden. Ze worden stijlvol gehuisvest in zwartgeteerde hokken met rood pannendak.

Over het molenpaadje liepen de mole-naars en hun gezinnen vroeger naar Rustenburg. Het pad is een beetje bol aangelegd, zodat het water er makkelijk afloopt, naar de rietkraag en de rietlandjes langs de molenkade, waarin bijzondere rietvogels schuilen.

Al in dienst sinds 1627

Je kunt duidelijk zien dat alle Rusten-burger molens op dezelfde hoogte in het landschap staan, tussen twee boezems in. De droogmakerij van Heerhugowaard kon al zijn polderwater niet kwijt in de om-ringende Raaksmatboezem en moest daarom het teveel aan water overbrengen naar de ruimere Schermerboezem. Dit ver-

Er was een zwaar materieel nodig om de dichtgegroeide watergangen voor de drie overgebleven Rustenburger molens weer in oude luister te herstellen. Als de lente komt is alle modder gauw verdwenen. FOTO: TON VAN DER LICHTHE

plaatsen van overtollig boezemwater heet in Noord-Holland 'strijken'. De molens die dit deden heten dan ook strijkmolens. In 1627 werden vier van die strijkmolens bij Rustenburg gebouwd. Eeuwenlang hielpen zij mee om West-Friesland droog te houden.

Eén molen werd afgebroken

Pas in 1941 bracht de uitvoering van het West-Friese kanalenplan alle boezem-wateren op hetzelfde peil. "Dat was handig voor de scheepvaart," vertelt Ton. "Alleen was er zo lang over gepraat dat het plan uiteindelijk niet veel nut meer had, want een paar jaar later ging het meeste transport al per vrachtwagen."

Om ruimte te maken voor het kanaal is toen één Rustenburger molen afgebroken. De andere drie werden tot woonhuis verbouwd en door dammen met de dijk verbonden. De oude molensloot groeide dicht, rietlanden verruigden en de om-geving verrommelde. "Het landschap wordt nu hopelijk helemaal in oude stijl terugge-bracht met behulp van onze Beschermers".

Uw bijdrage is hard nodig

Om het project helemaal af te kunnen ronden en het de komende jaren goed te kunnen onderhouden vragen wij dringend om uw hulp. U leest er alles over in e bijgaande brief en op onze website <http://www.landschapnoordholland.nl/zakelijke-diensten/projecten/herstel-historisch-landschap-rustenburg> ●

Een dak vol purpersteeltje

Als het droog en heet is, zeggen ze, dan vallen de mussen van het dak. Maar niemand heeft dat ooit gezien. Wel vallen er mossen van het dak, een kleine spraakverwarring. Dat zijn vaak mossen die purpersteeltje heten. Dat mos groeit in grote hoeveelheden op de rieten daken. 's Winters ziet het knalgroen en maakt sporen die op purperkleurige steeltjes staan.

FOTO: RONALD JANSSEN / FOTO NATURA

12